

Η ΛΕΙΨΥΔΡΙΑ ΘΑ ΜΑΣ ΠΝΙΞΕΙ ΚΙ ΕΝΑ ΜΠΟΥΓΕΛΟ ΘΑ ΜΑΣ ΘΑΨΕΙ;

ΕΝΑ ΜΙΚΡΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ ΓΙΑ ΤΟ ΑΝΥΔΡΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ ΠΟΥ ΠΕΡΑΣΕ

στο νησί ανέκαθεν γινόταν μέσω πηγών και γεωτρήσεων, ενώ τις τελευταίες δεκαετίες κομβικό ρόλο στην υδροδότηση του νησιού έπαιζε αυτή η μερίδα του εγχώριου μικρομεσαίου εφοπλιστικού κεφαλαίου που ονομάζεται «νε-ρουλάδες». Από την περασμένη δεκαετία η περιφέρεια Αττικής ξεκίνησε την κατασκευή ενός υποθαλάσσιου αγωγού που θα μετέφερε νερό από το δίκτυο της ΕΥΔΑΠ προς την Αίγινα, με τη μεσολάβηση της Σαλαμίνας, η οποία ήταν ήδη συνδεδεμένη με το αθηναϊκό δίκτυο παροχής νερού. Το έργο αυτό, που εκτέλεσε μια ελληνική κατασκευαστική εταιρία, παραδόθηκε και τέθηκε σε λειτουργία το 2022 και λειτουργεί υπό την αιγίδα του δήμου Αίγινας. Όλο αυτό το διάστημα είχαν υπάρξει διάφορες καταγγελίες για κωλυσιεργία και άτυπο σαμποτάζ των έργων, όχι τόσο από την ανάδοχο εταιρία, αλλά πιο πολύ από τις τοπικές λιμενικές αρχές, το αρμόδιο υπουργείο κλπ¹.

Εμείς, φυσικά, δεν είχαμε πάρει πρέφα τίποτα από όλα αυτά, αν δεν έπεφτε το μάτι μας προ λίγων μηνών στην είδηση για «ανατίναξη των υποθαλάσσιων αγωγών νερού στην Αίγινα». Οι δημοσιεύσεις γύρω από αυτό το γεγονός έγιναν τον Φεβρουάριο του 2024 και ανέφεραν ότι «αυτή τη φορά υπάρχουν σαφείς ενδείξεις ότι χρησιμοποιήθηκε εκρηκτικός μηχανισμός, 800 μέτρα από την ακτή και σε βάθος 48 μέτρων. Επομένως, δεν πρόκειται για απλή υπόθεση»². Η επισήμανση για «αυτή τη φορά» γίνεται επειδή είχαν προηγηθεί άλλες τρεις τέτοιες προσπάθειες στο παρελθόν, μία το 2020 και δύο το 2022³. Και είναι λογικό να μην θεωρείται «απλή υπόθεση» γιατί οι τεχνικές απαιτήσεις ενός τέτοιου σαμποτάζ απαιτεί άτομα με ειδική εκπαίδευση και εξοπλισμό, γι' αυτό και κάποιοι κάνουν αναφορές για πιθανή συμμετοχή ουκάδων.

Τον Μάρτιο βγήκε το εισαγγελικό πόρισμα που έδειχνε ότι δεν υπάρχει δολιοφθορά, αλλά τεχνική αστοχία της κατασκευάστριας εταιρίας, η οποία καλείται να καλύψει το κόστος επισκευής⁴. Για την ιστορία, το αρμόδιο σώμα που έβγαλε τη γνωμάτευση ότι δεν πρόκειται για σαμποτάζ είναι οι μονάδες υποβρύχιων αποστολών του Λιμενικού. Αξίζει, τέλος, να σημειώσουμε ότι παρά τις εκατέρωθεν ευθύνες για την προέλευση της βλάβης, δεν φαίνεται να αμφισβητείται κάπου ότι οι τρεις βλάβες του αγωγού στο παρελθόν αποτελούν, όντως, δολιοφθορά.

02 Ο Άρδας αποτελεί παραπόταμο του ποταμού Έβρου, πηγάζει στην Βουλγαρία την οποία διασχίζει για 240 χιλιόμετρα, φτάνει στην Ελλάδα, στην οποία ρέει για άλλα 40 περίπου χιλιόμετρα και εκβάλλει στα ελληνοτουρκικά σύνορα του Έβρου, στο λεγόμενο «τρίγωνο του Κάραγατς». Από τα νερά του ποτίζονται παραπάνω από 200 χιλιάδες στρέμματα αγροτικής γης στον Έβρο. Τα νερά αυτά φτάνουν στην Ελλάδα από το βουλγάρικο φράγμα Ιβαϊλόφφραντ⁵. Το 1964 υπεγράφη μια συμφωνία μεταξύ των δύο χωρών που επέτρεπε στην Ελλάδα να κάνει χρήση 186 εκατομμυρίων

κυβικών μέτρων νερού από το εν λόγω φράγμα⁶. Αυτή η συμφωνία είχε χαρακτηρίσει πολεμικής αποζημίωσης προς την Ελλάδα και ισχύ 60 χρόνων. Δηλαδή έληγε στα μέσα του περασμένου καλοκαιριού, ενώ πήρε μικρή παράταση μέχρι το τέλος Σεπτεμβρίου για να ολοκληρωθεί η άρδευση της αγροτικής γης στην περιοχή.

Παρότι τα ειδησεογραφικά μέσα του Έβρου ήδη διαμορφώνουν ένα κλίμα αβεβαιότητας, μιλώντας για έλλειψη μέριμνας από το ελληνικό κράτος ως προς την έγκαιρη ανανέωση της συμφωνίας, αλλά και τις πιθανά νέες αυξημένες απαιτήσεις του βουλγαρικού κράτους, η αλήθεια είναι ότι το ελληνικό κράτος δεν είχε ξεχασμένη αυτήν την υπόθεση. Σε ανακοίνωση του υπουργείου εξωτερικών τον Μάιο του 2022 και με την υπογραφή του Νίκου Δένδια αναγραφόταν πως «η χώρα μας δύναται [...] να αιτηθεί την παροχή υδάτων από τον ποταμό Άρδα, βασιζόμενη σε μια διαφορετική και σύγχρονη νομική βάση, που θα λαμβάνει υπόψη της την οδηγία 2000/60 και ευρύτερα το Ενωσιακό Δίκαιο περί διαχείρισης υδάτων, όπως έχει επισημανθεί από την Ειδική Νομική Υπηρεσία / Τμήμα Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου του Υπουργείου Εξωτερικών ήδη από το 2015»⁷.

Στις αρχές του 2020, κατά τη λεγόμενη κρίση του Έβρου, εκατοντάδες μετανάστες εγκλωβίστηκαν στα ελληνοτουρκικά σύνορα και ήρθαν αντιμέτωποι με όλο το φάσμα του ελληνικού милитарισμού – με στρατιωτικούς και μπάτσους, με πολιτοφύλακες και λοιπούς ντόπιους φασίστες. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα δύο – επίσημα αναγνωρισμένους – θανάτους μεταναστών και αρκετούς τραυματίες από πυρά, ενώ ένα πραγματικό κυνήγι κεφαλών έλαβε χώρα στα ελληνικά εδάφη για όσους κατάφεραν να περάσουν τα σύνορα. Εκείνες τις μέρες, λοιπόν, ήρθαν στη δημοσιότητα αναφορές ότι μετά από αίτημα του ελληνικού κράτους, η Βουλγαρία άνοιξε τη ροή του φράγματος Ιβαϊλόφφραντ ώστε να ανέβει η στάθμη του ποταμού και να εμποδιστεί η διέλευση μεταναστών από το διασυννοριακό πέρασμα του Κάραγατς⁸. Στα πλαίσια της στρατιωτικοποίησης των ελληνοτουρκικών συνόρων στον Έβρο, πλάι στον φράχτη και τα υπερτεχνολογικοποιημένα μέσα επιτήρησης και καταγραφής, έχουν αναπτυχθεί μια σειρά από έργα διαχείρισης του ύδατος (τάφροι, αναχώματα, φράγματα κλπ) τα οποία όχι μόνο ελέγχουν το νερό αλλά το χρησιμοποιούν και ως μέσο καταστολής ή αποτροπής.

03 Το περασμένο καλοκαίρι στη Λέρο υπήρξαν πολλές αναφορές για πρόβλημα λειψυδρίας, ίσως σε περισσότερο βαθμό από άλλα νησιά του ανατολικού Αιγαίου. Αυτό σήμανε την έκκληση των τοπικών αρχών προς το κεντρικό κράτος για παροχή νερού μέσω των υδροφόρων πλοίων (νερουλάδικα) του πολεμικού ναυτικού⁹. Η τωρινή δημοτική αρχή κατηγορεί τον απερχόμενο δήμαρχο ότι δεν συντήρησε για χρόνια τη μονάδα αφαλάτωσης του νησιού, με αποτέλεσμα αυτή να παροπλιστεί εντελώς¹⁰ και να αγοραστεί μια νέα στα μέσα του Αυγούστου, ενώ εδώ και δεκαετίες το φράγμα που έχει κατασκευαστεί στο Παρθένι δεν λειτουργεί λόγω κατασκευαστικών λαθών.

Η Λέρος, παράλληλα, έχει και μια μακρά παράδοση στρατοπεδικού εγκλεισμού: από τις σχολές της Φρειδερίκης και τους εξόριστους του 1967 μέχρι την «Αποικία Ψυχοπαθών» του 1958 και τα στρατόπεδα εγκλεισμού μεταναστών την τελευταία δεκαετία, τα οποία «φιλοξενούν» 2.000 άτομα. Έτσι, λόγω της «λειψυδρίας», στους μετανάστες του camp παρέχονται μέχρι δύο μπουκάλια νερό την ημέρα, ενώ για όσους δεν έχουν περάσει ακόμα την διαδικασία υποβολής ασύλου, δεν παρέχεται τίποτα και πρέπει να μετακινηθούν από το λόφο που είναι κατασκευασμένο το camp για αρκετά χιλιόμετρα μέχρι να βρουν διαθέσιμο νερό στο λιμάνι του νησιού¹¹. Γι' αυτό το λόγο το πάντα φιλέσπληνο υπουργείο μετανάστευσης και ασύλου, ενέκρινε ένα κονδύλι 700.000 ευρώ για μια νέα, ακόμα μεγαλύτερη μονάδα αφαλάτωσης στο νησί, δείχνοντας τα πολλαπλά οφέλη της οικονομίας του εγκλεισμού στον τόπο.

Η ΛΕΙΨΥΔΡΙΑ ΩΣ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΚΦΡΑΣΗ ΤΗΣ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΚΑΙΡΟΥ ΜΑΣ

Πέρασε ένα καλοκαίρι που η λειψυδρία έπαιζε σε όλους τους τρομακτικούς τόνους, από την άλλη άκρη του κόσμου μέχρι τη ρομαντική ελληνική επαρχία. Καταρράκτες που στέρεψαν και χαμένα χωριά που αναδύθηκαν μέσα από ξεραμένες λίμνες. Ένα μικρό σκηνικό Αποκάλυψης πλάι σε άλλα. Είναι αλήθεια ότι η απόσταση από το «δεν έβρεξε πολύ τα τελευταία δύο χρόνια» μέχρι την «κλιματική καταστροφή της λειψυδρίας» είναι μεγάλη, όπως και το ότι «το νερό λιγοστεύει και εξαφανίζεται» απέχει πολύ την κοινωνική / καπιταλιστική διαχείριση του ύδατος.

Παραπάνω αναφέραμε τρία διαφορετικά γεγονότα που συνέβησαν μέσα στο 2024, έχουν ένα background πολλών ή λίγων χρόνων πίσω τους και αφορούν αυτήν την πολύ βασική ανάγκη που λέγεται νερό. Τι είδαμε να εμφανίζεται μέσα σε αυτά τα συμβάντα; Μικρούς εφοπλιστές και κατασκευαστικές εταιρίες δημοσίων έργων, τουριστικό και αγροτικό κεφάλαιο, μαφιόζοι και μπάτσοι, λιμενικοί, στρατιωτικοί και συνοριοφύλακες, τεχνολογίες ασφάλειας και πολεμικά όπλα, η πολύπλευρη ελληνική εξωτερική πολιτική και το παρανομοποιημένο πολυεθνικό προλεταριάτο.

Δεν είμαστε σε θέση να μπορούμε εδώ σε κάποια τεχνική ή άλλη συζήτηση για τους κλιματικούς κύκλους, τις κατηγοριοποιήσεις του νερού και τις ιδιαιτερότητες του μεσογειακού κλίματος, παρότι για πολλούς και πολλές έχουν ενδιαφέρον και κρισιμότητα. Μας αρκούν, προς στιγμήν, δύο βασικές παραδοχές.

Το νερό, πέρα από βασικό συστατικό της ανθρώπινης αναπαραγωγής, έχει και μια σειρά σημαντικών καπιταλιστικών χρήσεων. Μεταξύ άλλων είναι:

- απαραίτητο μέσο για τη γεωργία (η οποία είναι και ο μεγαλύτερος καταναλωτής νερού παγκοσμίως, ενώ μαζί με τη βιομηχανία είναι από τους βασικούς παράγοντες μόλυνσής του),
- χρησιμοποιείται ως μέσο για την παραγωγή ενέργειας (πχ οι διάφοροι υδροηλεκτρικοί σταθμοί στα κατά τόπους φράγματα),
- αποτελεί θεσμικά αναγνωρισμένο σύνορο μεταξύ κρατών (πχ ο Έβρος στα ελληνοτουρκικά σύνορα, όπου όπως έχουμε δει τα τελευταία χρόνια μπορεί να γίνει αντικείμενο διένεξης μεταξύ κρατών για τη χρήση του, ή να στρατιωτικοποιηθεί το ίδιο το νερό ως μέσο),
- απαιτεί έναν ολόκληρο οικονομικό κύκλο για την κατασκευή και συντήρηση των δικτύων (η αστική κατανάλωση νερού θεωρείται ότι έχει το μικρότερο αντίκτυπο στην συνολική ποσότητα κατανάλωσης νερού),
- ιδιωτικές εταιρίες το δεσμεύουν, το εμφιαλώνουν και το πουλάνε (από το περίπτερο της γειτονιάς μέχρι τις απανταχού στρατιωτικές βάσεις στα μέτωπα του πολέμου) και πολλά άλλα.

Άρα, ας έχουμε κατά νου ότι πολλές φορές το όποιο ζήτημα εμφανίζεται σχετικά με την διαθέσιμη ποσότητα και ποιότητα του νερού, με όσα αντικειμενικά data κι αν πλαισιώνεται, εγκολπώνει πολλές από τις παραπάνω πτυχές της καπιταλιστικής κανονικότητας και τις ανάγκες της.

Έπειτα, όπως φάνηκε σε πολλές περιπτώσεις το περασμένο καλοκαίρι, η λειψυδρία¹² από τη μια αποτελώντας ταυτόχρονα αιτία, προϊόν και απόδειξη της κλιματικής κρίσης και από την άλλη ενσωματώνοντας αρκετά διαφορετικά μεταξύ τους περιστατικά, είχε μια μείζονα ιδεολογική λειτουργία. Κλήθηκε, δηλαδή, να συνεισφέρει το δικό της ρόλο κατεπείγοντος στην τρέχουσα καπιταλιστική αναδιάρθρωση. Να φτιάξει διάσπαρτες καταστάσεις έκτακτης ανάγκης που θα απαιτούν ποικίλα και άμεσα μέτρα. Ήδη, μέσα στο μήνα ο υπουργός περιβάλλοντος και ενέργειας Θ. Σκυλακάκης ανακοίνωσε την προσεχή αύξηση των τιμολογίων του νερού γιατί πέρα από την κλιματική κρίση που έχει μειώσει τις διαθέσιμες ποσότητες, υπάρχουν και μεγάλες διαρροές στα δίκτυα και για

κάποιο μαγικό λόγο «το νερό χάνεται και κανείς δεν έχει πλήρη εικόνα για το πού χάνεται και πώς χάνεται σε ποσοστό πάνω από 35,6%»¹³. Λίγο μετά, η εισαγγελέας του Αρείου Πάγου Γεωργία Αδειλίνη ζήτησε την «κίνηση ποινικής διαδικασίας για τη λειψυδρία»¹⁴, ώστε από τον μεγάλο βιομήχανο μέχρι τον απλό πολίτη να μάθουμε να μην πετάμε το νερό. Δεν ξέρουμε κατά πόσο πρέπει να περιμένουμε κάποιο νέο water – pass, πάντως η «ορθολογικότερη διαχείριση του νερού» σημαίνει πολλές δουλιτσες για τους ιδιώτες που θα εμπλακούν στη κατασκευή – συντήρηση – μέτρηση της ύδρευσης, και αντίστοιχα παραπάνω φόροι στο κράτος από το νερό που πίνουμε κάθε μέρα. Μια τελεία εδώ, και θα επανέλθουμε.

1. Βλέπε «Περιφερειακό Συμβούλιο Αττικής 25.7.2019 Υποθαλάσσιος Αγωγός Αίγινας ΕΥΔΑΠ» στο youtube.
2. Γιώργος Λιάλιος, *Ο σαμποτέρ της Αίγινας ξαναχτυπά – Βόμβα στον αγωγό ύδρευσης*, Καθημερινή, 2/2/2024.
3. Ό.π.
4. Aiginapress.gr, *Αστοχία υλικού βλέπει το Λιμενικό για τη βλάβη στον υποθαλάσσιο αγωγό ύδρευσης – Σε έκρηξη επιμένει ο τεχνικός σύμβουλος*, 17/2/2024.
5. Site του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, <https://www.minagric.gr/xrisimewplirofories-2/1359-ardas>.
6. Άγγελος Αγγελίδης, *Βόρειος Έβρος: Γιατί είναι όμηροι της Βουλγαρίας οι Έλληνες αγρότες*, Ελεύθερος Τύπος, 9/7/2024.
7. <https://www.hellenicparliament.gr>, Α.Π. 24214, 9/5/2022.
8. Ifor Duncan and Stefanos Levidis, *Weaponizing a River*, e-flux.com, 04/2020.
9. Ναυτεμπορική, *Λέρος: Σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης λόγω λειψυδρίας*, 27/6/2024.
10. Naxospreess.gr, *Λέρος – Λειψυδρία: Εκπέμπει SOS*, 23/8/2024.
11. Γιώργος Παγούδης, *Λέρος: το υπ. Μετανάστευσης επιβεβαιώνει τη λειψυδρία στη δομή*, Εφημερίδα των συντακτών, 31/8/2024.
12. Πάνω στο ζήτημα της σπάνης του νερού και της κατασκευής της βλέπε *Νερό υπό πίεση, η κατασκευή της σπανιότητας του νερού, η εμπορευματοποίηση, η ιδιωτικοποίηση της ύδρευσης των πόλεων*, εκδόσεις Αντισχολείο, 2010.
13. News 247, *Έρχονται αυξήσεις στους λογαριασμούς νερού – Οι ανακοινώσεις για τη λειψυδρία*, 11/11/2024.
14. Παναγιώτης Στάθης, *Η εισαγγελέας Αρείου Πάγου ζητεί ποινικές διώξεις για αλόγιστη χρήση νερού*, capital.gr, 19/6/2024.

